

УДК 342.9:35.07:34.03(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2026.1.39>

Фелик О. В.,
доктор філософії у галузі «Право»,
докторант кафедри адміністративного права інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін
Київського університету інтелектуальної власності та права
ORCID: 0000-0003-0862-1453

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. У статті здійснено науковий аналіз філософсько-правових засад інструментів публічного адміністрування в умовах російсько-української війни крізь призму динамічного розуміння права як соціального явища. Показано еволюцію уявлень про правореалізацію від форматного застосування норм адміністративного права до аргументованого вибору між альтернативами з урахуванням соціального контексту. Обґрунтовано, що за таких умов зростає значення тлумачення, мотивування та оцінки наслідків адміністративних рішень. Висвітлено трансформацію інструментів публічного адміністрування від формально-нормативних до контекстуально орієнтованих форм впливу. Наголошено на необхідності збереження правових меж втручання як умови легітимності рішень у період війни. Визначено, що інструменти публічного адміністрування у воєнних умовах набувають функціонального характеру, спрямованого на забезпечення стійкості держави та захист базових публічних цінностей. Проаналізовано роль нормативно-правових актів воєнного часу, спеціальних адміністративних режимів та прискорених процедур ухвалення рішень як основи правового реагування на загрози. Доведено, що їх застосування не може зводитися до автоматичного виконання приписів без оцінки реальних обставин і потребує поєднання з прогнозуванням, плануванням та контролем. Окреслено поєднання класичних і новітніх інструментів у сфері оборони та безпеки, зокрема через цифровізацію, децентралізацію та мережеву координацію. Систематизовано, що інструменти публічного адміністрування у воєнний період не можуть бути ціннісно нейтральними, оскільки безпосередньо пов'язані з легітимністю, пропорційністю та суспільним сприйняттям управлінських рішень. Обґрунтовано застосування критерію суворої необхідності та вимоги співмірності обмежень прав і свобод як філософсько-правової основи адміністративних втручань. Встановлено посилення ролі публічного обґрунтування дій адміністративних органів як елемента легітимації рішень. Розкрито інституційну відповідальність адміністративних органів за наслідки застосування інструментів публічного адміністрування і потребу корекції рішень через контроль, нагляд та процедури оскарження.

Ключові слова: адміністративний акт, адміністративний орган, військові адміністрації, воєнний стан, засоби, контроль, обґрунтування, оборона і безпека, оскарження, планування, права і свободи людини, процедура, соціальне явище, соціологічна теорія права, теорія природного права.

Felyk O. V. Philosophical and legal principles of public administration instruments in the conditions of the Russian-Ukrainian war

Abstract. The article provides a scholarly analysis of the philosophical and legal foundations of the instruments of public administration in the context of the Russian–Ukrainian war, viewed through a dynamic understanding of law as a social phenomenon. It demonstrates the evolution of conceptions of law enforcement from a formalistic application of administrative law norms toward an argument-based choice among alternatives that takes the social context into account. It substantiates that, under such conditions, the importance of interpretation, reasoning, and assessment of the consequences of administrative decisions increases. The transformation of public administration instruments from formally normative to context-oriented forms of influence is highlighted. Emphasis is placed on the necessity of preserving the legal limits of interference as a condition for the legitimacy of decisions during wartime. It is determined that, in wartime conditions, public

administration instruments acquire a functional character aimed at ensuring state resilience and protecting fundamental public values. The role of wartime normative legal acts, special administrative regimes, and accelerated decision-making procedures is analyzed as the basis for legal responses to threats. It is proven that their application cannot be reduced to the automatic execution of prescriptions without assessing real circumstances and requires integration with forecasting, planning, and control. The combination of classical and innovative instruments in the fields of defense and security is outlined, in particular through digitalization, decentralization, and network-based coordination. It is systematized that public administration instruments during the wartime period cannot be value-neutral, as they are directly linked to the legitimacy, proportionality, and public perception of administrative decisions. The application of the criterion of strict necessity and the requirement of proportionality of restrictions on rights and freedoms is substantiated as a philosophical and legal foundation of administrative interventions. An increased role of public justification of actions by administrative bodies is established as an element of decision legitimation. The institutional responsibility of administrative bodies for the consequences of applying public administration instruments is revealed, along with the need to adjust decisions through mechanisms of control, supervision, and appeal procedures.

Key words: *administrative act, administrative body, appeal, control, defense and security, human rights and freedoms, justification, martial law, means, military administrations, natural law theory, planning, procedure, social phenomenon, sociological theory of law.*

Вступ. В умовах російсько-української війни інструменти публічного адміністрування набувають визначального значення для забезпечення оборони, стійкості та безпеки, одночасно залишаючись у межах конституційних гарантій і принципу верховенства права. Воєнний стан, діяльність військових адміністрацій, прискорені процедури ухвалення рішень і спеціальні адміністративні режими істотно розширюють спектр владних засобів впливу на суспільні відносини. За таких умов кожний адміністративний акт і кожна процедура повинні поєднувати оперативність реагування з обґрунтованістю, пропорційністю та контрольованістю втручання у права і свободи людини. Практика воєнного врядування демонструє, що формально-нормативних підходів недостатньо для пояснення реальної логіки вибору управлінських рішень, оскільки вони залежать від контексту загроз, ресурсних обмежень і суспільного сприйняття.

Філософсько-правовий підхід дозволяє виявити ціннісні й аргументаційні підстави застосування адміністративних інструментів у ситуації, коли держава вимушена одночасно захищати публічні інтереси та обмежувати окремі права за критерієм суворості необхідності. У такому вимірі ключовими стають питання меж дискреції, якості мотивування рішень, належних процедурних гарантій, а також механізмів контролю, нагляду й оскарження як інструментів корекції управлінських помилок. Зміна характеру сучасної війни, що охоплює інформаційний, економічний, техно-

логічний та гуманітарний виміри, ускладнює структуру адміністративних рішень і підсилює вимогу їх узгодження з публічними цінностями. Нормативно-правові акти воєнного часу, дії органів виконавчої влади та військових адміністрацій мають оцінюватися не лише за формальною законністю, а й за соціальним ефектом і довірою суспільства до державної політики. Саме тому дослідження філософсько-правових засад інструментів публічного адміністрування у воєнних умовах спрямоване на поглиблення доктринального розуміння їх легітимациї та практичної результативності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці філософсько-правових засад та соціальної обумовленості інструментів публічного адміністрування в системі адміністративного права України приділяється певна увага в сучасній адміністративно-правовій і філософсько-правовій науці, особливо в контексті воєнних викликів. У наукових працях О. Базалука, В. Галуцька, І. Глобенка, І. Бородіна, Т. Букіної, А. Гуя, Гая Харшера, Беноа Фридмана, Ч. Карпентера, А. Кучука, А. Лебеденка, В. Матвійчука, Р. Мельника, Н. Павловської, С. Розсохи, О. Семененка, Д. Свириденка, О. Сирського, О. Скочилиас-Павлів, Р. Труби, Н. Хайника, П. Ямпольця, К. Юсубова, М. Шенка та ін. учених розкрито доктринальні підходи до осмислення публічного адміністрування крізь призму його суспільного призначення, динамічного розуміння права, зв'язку з публічними потребами та публічними інтересами, а також залежності

адміністративно-правових інструментів від соціально-економічних і безпекових умов розвитку держави. Водночас, попри наявний і різноплановий науковий доробок, у теорії адміністративного права й надалі залишаються недостатньо систематизованими питання філософсько-правової природи інструментів публічного адміністрування як комплексної категорії, що поєднує нормативний, ціннісний, функціональний і прикладний виміри їх реалізації в умовах російсько-української війни.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі філософії права, соціології права, теорії адміністративного права та сучасних доктрин публічного адміністрування, а також чинного законодавства України здійснити комплексний науковий аналіз філософсько-правових засад інструментів публічного адміністрування в умовах російсько-української війни та з'ясувати взаємозв'язок між соціальними потребами, публічними інтересами, безпековими викликами й вибором адміністративно-правових інструментів їх реалізації.

Виклад основного матеріалу. Відомі бельгійські філософи права, доводять, що філософсько-правова еволюція способів правореалізації демонструє рух від уявлення про право як замкнену раціональну систему до розуміння її як динамічного соціального явища. Класичний ідеал побудови права за зразком природничих наук орієнтував юристів на виведення рішень із абстрактних і нібито очевидних принципів. У такій моделі застосування права зводилося до дедуктивного виведення конкретного висновку з наперед заданих норм. Правник мав поставати насамперед як логік, а правореалізація – як інтелектуальна операція, відокремлена від соціального контексту. Подальший розвиток показав обмеженість суто раціоналістичного бачення, оскільки позитивне право не здатне наперед охопити всю різноманітність життєвих ситуацій [1]. Наприклад, Президент України В. Зеленський демонструє, що сучасне публічне адміністрування формується не ізолювано від суспільного контексту, а у діалозі з громадянським суспільством. Реакція Глави Держави Україна на публічні обговорення, соціальні сигнали та критику у відкритому

просторі свідчить про усвідомлення того, що легітимність правових рішень значною мірою залежить від їх аргументованості та сприйняття суспільством [2].

Одночасно реагуючи на сучасні виклики України, певні вихідні аспекти для переосмислення сучасної інструментальної теорії адміністративного права зосереджені в наукових поглядах сучасних вчених, в тому числі з числа вищого військового командування України. Вони доводять, що безперервне формування адаптивних рішень, здатних швидко змінювати тактику і способи застосування сил відповідно до ситуації є ключовим чинником узгодження бойових потреб із можливостями держави. Коли планування операцій має спиратися на реалістичні ресурси, людський потенціал і технологічні цикли. У цьому контексті органи виконавчої влади мають забезпечувати стійкість тилу: оборонні закупівлі, виробництво і ремонт, логістику, медичне забезпечення, енергетичну та кіберстійкість, а також захист критичної інфраструктури [3].

Класичні інструменти публічного адміністрування у діяльності Збройних Сил України в умовах російсько-української війни проявляються через стратегічне планування, організаційно-штатні рішення, централізоване військове управління, нормативне регулювання, логістичне забезпечення та систему військової медицини. Водночас новітні інструменти публічного адміністрування характеризуються активним застосуванням цифрових технологій, децентралізованих моделей управління, безпілотних систем, кіберінструментів і роботизованих комплексів, що підвищують адаптивність сектору безпеки і оборони [4].

У Західній філософії права динаміка правопорядку осмислюється не лише як еволюція норм, а як трансформація способів аргументації та легітимації обмежень свободи. Право змінюється не через зміну заборон, а через зміну мови, якою вони обґрунтовуються. Моральний вчинок в цих умовах полягає у здатності розрізнити справжній захист людської гідності та приховану форму цензури. Правова дія стає не нейтральною технікою, а відповідальним інтелектуальним

вибором. Там самим, динаміка права проявляється як боротьба між свободою критики та нормалізацією мовної покори [5]. Наглядною ілюстрацією цього є адміністративна діяльність поліцейських Національної поліції України в умовах активних бойових дій. Коли вони у місті Вугледар здійснювали доставку гуманітарної допомоги та евакуацію цивільних осіб, незважаючи на безпосередню загрозу життю і здоров'ю. Виконання цих дій відбувалося під артилерійськими обстрілами та постійним контролем ворожих безпілотних літальних апаратів, що об'єктивно створювало надзвичайно високий рівень ризику для особового складу [6].

У дослідженні Т. Букіної та П. Ямпольця філософія війни і миру розкривається крізь призму трансформації ролі публічної влади в умовах сучасних глобальних конфліктів, що безпосередньо стосується діяльності виконавчої влади. Виконавча влада постає ключовим суб'єктом, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері безпеки, оборони та захисту гуманітарних цінностей у період війни. Вчені підкреслюють, що саме через рішення та дії органів виконавчої влади відбувається практичне втілення концепцій справедливої війни, гуманітарної відповідальності та етики миру. У контексті війни виконавча влада застосовує широкий спектр інструментів публічного адміністрування, що охоплюють способи, засоби та заходи впливу на суспільні процеси [7]. Приклад, військова адміністрація Закарпаття застосовує комплекс інструментів підтримки тимчасово переміщених осіб, поєднуючи майнові, фінансові, організаційні та соціально-сервісні механізми. Ключовим інструментом виступає придбання та переобладнання об'єктів нерухомості для колективного проживання ВПО, реабілітації ветеранів і військовослужбовців та оздоровлення дітей, що забезпечує негайне вирішення житлових і соціальних потреб [8].

Філософсько-правова динаміка правотворчості відображає перехід від уявлення про створення права як суто раціонального та завершеного акту до розуміння його як тривалого, багаторівневого й соціально зумовленого процесу. Класичний раціоналістичний ідеал орієнтував правотворця на виведення

норм із загальних принципів розуму, прагнучи до системності, внутрішньої узгодженості та передбачуваності регулювання. У межах такого підходу право мислилося як результат логічного конструювання, відокремленого від мінливих обставин суспільного життя. Подальший розвиток правової думки показав, що правотворчість неминуче пов'язана з політичними, соціальними та інституційними чинниками [8]. Так Кабінету Міністрів України Постановою від 26 серпня 2025 року № 1031 затвердив змін до Правил перетинання державного кордону громадянами України, що є показовим прикладом того, що діяльність Уряду не зводиться до механічного відтворення законодавчої волі, закріпленої в актах вищої юридичної сили. Навпаки, шляхом внесення змін до Правил перетинання державного кордону здійснюється конкретизація та деталізація законодавчих приписів з урахуванням реальних умов правозастосування в період воєнного стану [1].

У межах брюссельської школи глобального права динаміка права осмислюється як процес, що виникає з розвитку світового суспільства, а не як похідна виключно державної волі. Право втрачає статус замкненої системи та постає як результат постійної боротьби цінностей, інтересів і нормативних претензій у глобальному просторі. Моральні та правові вчинки у такому контексті набувають творчого характеру, оскільки кожна правова дія водночас інтерпретує і формує норму [10]. Філософія сучасної війни формується на перетині класичних уявлень про війну і мир та новітніх цивілізаційних реалій, що характеризуються гібридністю, технологічним прискоренням і трансформацією політичного насильства. Сучасна війна вже не зводиться лише до міждержавного збройного зіткнення, а виявляється через гібридні конфлікти, інформаційну агресію, кібератаки, економічний примус і культурну експансію. У філософському вимірі війна постає не тільки як фізичний бій, а як складне соціальне явище, вкорінене в ментальностях, колективних ідентичностях та глибинних структурах політичної й культурної свідомості [11]. Наприклад, в російсько-українській війни Європа та США засвідчує різницю у стратегічній глибині та часовому

горизонті їхніх дій. Американський підхід у тексті постає більш ситуативним і персоналізованим, орієнтованим на швидке припинення бойових дій шляхом переговорних компромісів і гнучких територіально-безпекових формул. Європейський підхід, навпаки, є більш структурованим і нормативно вивіренним. У площині конкретних заходів Європа і США застосовують широкий спектр інструментів, включно з міжнародно-правовими, для досягнення справедливого завершення війни. Обидві сторони використовують санкційні режими як систему міжнародного примусу та стримування, поєднуючи їх із можливістю поетапного пом'якшення за умови дотримання мирних домовленостей. Європа активніше просуває інституційні рішення у сфері правосуддя, зокрема підтримку спеціального міжнародного трибуналу, повернення депортованих осіб і принцип невідворотності відповідальності за воєнні злочини. США, своєю чергою, зосереджуються на дипломатичному посередництві, стратегічних комунікаціях і двосторонніх або багатосторонніх безпекових домовленостях [12].

Що в цілому підтверджується наступним філософським підходом, як критика ідеї єдино правильної відповіді посилила увагу до соціальних, психологічних і інституційних чинників правозастосування. Право дедалі частіше аналізується через фактичні наслідки рішень і через поведінкові очікування учасників правових відносин. У такій перспективі важливими засобами правореалізації стають прогнозування, оцінка ризиків і врахування реальної дії санкцій. Юристи вимушені працювати не лише з текстами, а й з емпіричною реальністю, у якій ці тексти функціонують [1].

Проте, у будь-яких випадках суверенна держава має зберігати роль арбітра і «гаранта» рівної свободи, а не судді добра, істини чи краси. Тут ключовою є думка, близька до Локка й Канта: влада легітимно втручається не в зміст переконань, а лише тоді, коли один обмежує свободу іншого. Отже, свобода мислиться як автономія, захищена мінімальним, але дієвим арбітражем. Діалектика між традицією і свободою: творення можливе лише в горизонті смислів, який одночасно підтримує й обмежує індивіда. Спокуса політичного

втручання, коли держава покликана коригувати ринок і підтримувати культуру, але вона ризикує або бюрократизувати творчість, або законсервувати авторитарні, «закриті» форми культурної ідентичності [13].

В цьому аспекті філософія г права право постає як динамічний процес, що формується не лише через класичні джерела, а й через множинні нормативні практики, які виникають у транснаціональному середовищі. Моральні та правові вчинки у такому контексті вже не зводяться до простого застосування норми, а набувають характеру відповідального вибору в умовах нормативної множинності. Це зумовлює підвищену етичну відповідальність за наслідки правових дій, оскільки вони можуть формувати нові стандарти поведінки. Вчинки юриста набувають регулятивного значення незалежно від їх формальної юридичної природи. Для суб'єктів владних повноважень, зокрема для суддів, посадових осіб адміністрації, глобалізація права означає зміщення акценту з ієрархічного припису на адміністрування через норми, стандарти та індикатори [14].

В цих аспектах практиці все ширше в Україні утверджуються як перший так і другі підходи. Незалежні журналістські розслідування в умовах воєнного стану в Україні набули ознак сталого інституційного джерела виявлення корупційних, колабораційних та пов'язаних із підтримкою держави-агресора правопорушень посадовими особами. Аналітичні матеріали антикорупційних організацій та офіційні звіти правоохоронних органів засвідчують, що журналістські публікації системно використовуються як підстава для початку перевірок, реєстрації кримінальних проваджень та ініціювання дисциплінарної відповідальності. У період повномасштабної війни такі розслідування функціонують як елемент антикорупційної інфраструктури, що поєднує громадянське суспільство, медіа та органи публічної влади. Практика Національного антикорупційного бюро України та Офісу Генерального прокурора підтверджує використання матеріалів журналістських розслідувань поряд із повідомленнями викривачів та даними з відкритих джерел [15; 16; 17; 8; 20].

Засади забезпечення прав людини в умовах війни органами виконавчої влади ґрунтуються на верховенстві права, пріоритеті людської гідності та обов'язку діяти лише в межах повноважень і у спосіб, визначений законом. Вирішальним є принцип недискримінації та рівного ставлення до всіх осіб, які перебувають під юрисдикцією держави, з урахуванням підвищених ризиків для цивільного населення. Адміністративні заходи (реєстрація, перевірка підстав, розгляд заяв, надання дозволів, визначення статусів) мають забезпечувати однаковість практики, мінімізувати дискрецію та запобігати зловживанням. Контроль і нагляд, включно з внутрішнім контролем органів виконавчої влади та зовнішнім контролем у межах компетенції інших органів, слугують інструментами виявлення порушень і відновлення прав. Адміністративне оскарження та судовий захист є інструментами корекції помилок публічної адміністрації й мають бути доступними навіть за умов воєнного стану, з реальними строками та процедурними гарантіями. [20].

Висновки. Все вище викладене дає можливість узагальнити наступні філософсько-правові засади інструментів публічного адміністрування в умовах російсько-української війни, що ґрунтуються на розумінні права як динамічного соціального явища, а не як замкненої раціональної системи. Еволюція правової думки демонструє відхід від уявлення про правореалізацію як механічне застосування норм до конкретних випадків. Право дедалі більше сприймається як процес аргументованого вибору між альтернативами з урахуванням соціального контексту. У таких умовах зростає значення тлумачення, мотивування та оцінки наслідків управлінських рішень. Це зумовлює трансформацію інструментів публічного адміністрування від формально-нормативних до контекстуально орієнтованих.

В умовах російсько-української війни інструменти публічного адміністрування набувають функціонального характеру, спрямованого на забезпечення стійкості держави та захист базових публічних цінностей. Нормативно-правові акти воєнного часу, спеціальні адміністративні режими та прискорені про-

цедури ухвалення рішень утворюють основу правового реагування на загрози. Водночас їх застосування не може зводитися до автоматичного виконання приписів без оцінки реальних обставин. Правореалізація вимагає поєднання нормативних засобів із прогнозуванням, плануванням і контролем.

Сучасне публічне адміністрування у сфері оборони та безпеки характеризується поєднанням класичних і новітніх інструментів. До класичних належать стратегічне планування, організаційно-штатні рішення, централізоване адміністрування та логістичне забезпечення. Новітні інструменти пов'язані з цифровізацією, децентралізацією управління, використанням високих технологій і мережевих моделей координації. Їх застосування підвищує адаптивність державних рішень до змінної бойової та безпекової ситуації.

Філософсько-правовий аналіз засвідчує, що інструменти публічного адміністрування у воєнних умовах не можуть бути ціннісно нейтральними. Вони безпосередньо пов'язані з питаннями легітимності, пропорційності та суспільного сприйняття управлінських рішень. Правові обмеження прав і свобод допускаються лише за критерієм суворої необхідності та мають бути співмірними поставленій меті. Це зумовлює підвищену роль аргументації та публічного обґрунтування дій органів виконавчої влади.

Особливого значення в умовах війни набуває інституційна відповідальність органів публічної влади за наслідки застосування управлінських інструментів. Адміністративні рішення дедалі частіше оцінюються не лише з позиції формальної законності, а й з огляду на їх фактичний соціальний ефект. Це зумовлює включення до інструментарію публічного адміністрування механізмів контролю, нагляду та корекції рішень. Адміністративне й судове оскарження виступають невід'ємними елементами цієї системи.

Філософія сучасної війни впливає на трансформацію інструментів публічного адміністрування через зміну характеру самого конфлікту. Війна постає не лише як збройне протистояння, а як комплексне явище, що охоплює інформаційний, економічний, тех-

нологічний та гуманітарний виміри. Це розширює сферу застосування адміністративно-правових інструментів і ускладнює їх структуру. Адміністративні рішення повинні враховувати нелінійність процесів і множинність чинників впливу.

Отже, філософсько-правові засади інструментів публічного адміністрування в умовах російсько-української війни відображають поєднання динамічного розуміння права,

інструментального підходу та орієнтації на публічні цінності. Інструменти адміністрування виступають не лише технічними засобами реалізації влади, а й формами відповідального правового вибору. Їх ефективність визначається здатністю реагувати на реальні виклики, зберігаючи правові межі втручання. Війна актуалізує потребу в цілісній системі інструментів, здатних забезпечити оборону, стійкість і захист прав людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. F. Benoît, H. Guy. *Philosophie du droit*. 3e édition. Paris : Dalloz, 2010. P. 69-97
2. I Will Propose a Bill to the Verkhovna Rada of Ukraine That Will Be the Response; All the Norms for the Independence of Anti-Corruption Institutions Will Be in Place – Address by the President. Офіційний сайт Президента України. 23 липня 2025 року. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/zaproponuyu-verhovnij-radi-ukrayini-zakonoprojekt-yakij-bude-99125>
3. Сирський, О., Лебеденко А., Семененко О. Війна нового типу: український досвід і переосмислення філософії збройної боротьби. *Military Science*. 2025. № 3(1). С. 7–33. <https://doi.org/10.62524/msj>.
4. Сирський О. Збереження життя українського воїна є безумовним пріоритетом: підсумки діяльності Збройних Сил України у 2025 році, розвиток медичного забезпечення, корпусна реформа, безпілотні сили та нові підходи до ведення війни : офіційне повідомлення. Офіційний канал Головнокомандувача Збройних Сил України у Viber. 2026. URL: <https://invite.viber.com/?g2=AQBvQh>
5. Haarscher, Guy. *Liberté religieuse contre liberté d'expression ? Pressions de conformité et rhétorique politiquement correcte*. *Revue du droit des religions*. no 10, 2020, pp. 33–53. Presses universitaires de Strasbourg. DOI: <https://doi.org/10.4000/rdr.1211>. URL: <https://journals.openedition.org/rdr/1211>
6. Поліцейські під обстрілом завезли у Вугледар гуманітарну допомогу та евакуювали трьох людей. Міністерство внутрішніх справ України. 05 березня 2024 року. URL: <https://mvs.gov.ua/news/policeiski-pid-obstrilom-zavezli-u-vugledar-gumanitarnu-dopomogu-ta-evakuiuvali-tryox-liudei>
7. Букіна Т., Ямпольць П. Філософія війни і миру у XXI столітті. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2025. № 55. С. 19–25. <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.55.2>
8. На Закарпатті реалізують масштабний проєкт підтримки переселенців з Луганщини. Banosh (Новини Закарпаття). 2026. URL: <https://banosh.com.ua/novyny-zakarpattya/na-zakarpatti-realizuyut-masshtabnyj-proyekt-pidtrymky-pereselentsiv-z-luganshhyny/>
9. Про внесення змін до Правил перетинання державного кордону громадянами України : постанова Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2025 року № 1031. Урядовий кур'єр, 28 серпня 2025 року, № 175.
10. Benoît Frydman. *Le droit global selon l'École de Bruxelles : l'évolution d'une idée centenaire*. Working Paper no. 2014/3. Bruxelles : Centre Perelman de Philosophie du Droit, Université libre de Bruxelles. 2014. URL : https://www.centreperelman.be/content/uploads/2022/09/bf_-_le_droit_global_selon_ecole_de_bruelles_2014-3.pdf
11. Bazaluk O., Svyrydenko D. *Philosophy of war and peace: In search of new European security strategy*. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2017. # (12). P. 89–100. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i12.119150>
12. Hynek N., Šenk M. (2025). *Ukraine–Russia peace plans: Historical lessons, operationalising criteria, and comparative assessment*. *Peacebuilding*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1080/21647259.2025.2585235>
13. Haarscher Guy. *La culture, le marché, la politique*. In Boris Libois & Alain Strowel (eds.), *Profils de la création*, Presses universitaires Saint-Louis Bruxelles, 1997. Pp. 215–222. DOI: <https://doi.org/10.4000/books.pu1.1245>
14. Benoît Frydman. *Comment penser le droit global ?* Bruxelles : Bruylant, 2012. URL : https://www.centreperelman.be/content/uploads/2022/09/frydman_comment_penser_le_droit_global_2012.pdf
15. Transparency International Ukraine. *Role of investigative journalism in exposing corruption during wartime*. 2023. URL: <https://ti-ukraine.org/en/research/>

16. Національне антикорупційне бюро України. Річний звіт за 2023 рік. URL: <https://nabu.gov.ua/activity/annual-reports/>
17. Центр протидії корупції. Журналістські розслідування як підстава для кримінальних проваджень в умовах воєнного стану. 2022. URL: <https://antac.org.ua/analytics/>
18. Офіс Генерального прокурора України. Звіти про діяльність в умовах воєнного стану (2022–2024). URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/zviti-pro-diyalnist>
19. Вища рада правосуддя. Офіційні повідомлення та дисциплінарна практика 2022–2024 років. URL: <https://hcj.gov.ua>
20. Carpenter, C. The ethics of human rights advocacy in the Ukraine war. *Ethics & International Affairs*. 2024. № 38(3). P. 354–368. <https://doi.org/10.1017/S0892679424000315>

Дата першого надходження статті до видання: 12.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.01.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 17.04.2026